

Az intézménynevek írásáról

Darnay László

A földrajzi nevek között már részben foglalkoztunk az intézménynevekkel, de van még néhány dolog és szempont, amiről beszélnünk kell.

A névtan csak néhány évtizede veszi számba az intézmények, így a hivatalok, üzletek, pártok, alapítványok, vendéglők vagy éppen egyesületek, zenekarok stb. helyes írásának módját. Pedig igen jelentős problémáról van szó. Gyakran igen bonyolultak, nehézkesek ezek a nevek, ezért sokszor csak a belőlük képzett mozaikszókat használjuk.

Azt már tudjuk, hogy az intézménynevek minden tagját (az esetleg előforduló *a, az, és* kivételével) nagybetűvel írjuk. A melléknévképzős alakjaiban a tulajdonneveket és az azokkal egyenértékű tagokat továbbra is naggyal, a többbit kisbetűvel írjuk: *Géza Király Téri Egészségügyi Szakközépiskola* – *Géza király téri egészségügyi szakközépiskolai, Országos Széchenyi Könyvtár* – *országos Széchenyi könyvtári, Május Elseje Lencseválogató Szövetkezet* – *Május Elseje lencseválogató szövetkezetbeli, Piff és Puff Harcmódképző Intézet* – *Piff és Puff harcmódképző intézeti, Független Kisgazda Földmunkás és Polgári Párt* – *független kisgazda földmunkás és polgári pártbeli.*

Gyakran egy intézményi megnevezés utal a működés helyére: *Mecsek Áruház, Fűzfői Papírgyár, Tisza Szálló, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem* (*budapesti közgazdaságtudományi és államigazgatási egyetemi* vagy *-beli*) stb.

Különböző fantázianevekkel találkozhatunk a boltok, éttermek, patikák megjelölésénél: *Arany Sas étterem, Vén Tengerész borozó, Vörös Rák gyógyszertár.*

Ha a zenekarok, együttesek a vezetőjükről kapták a nevüket, akkor a névadó és a megnevezés közé kötőjelet teszünk: *Illés-zenekar, Benkó-együttes* (de egy bonyolultabb, többszavas forma esetén: *Benkó Dixieland Band*). Más együttesek nevének szavait is különírjuk: *Neoton familia, Kalácsa együttes.*

Sok olyan intézménynév van, amely megegyezik azzal a formával, ahogyan nem hivatalosan is emlegetni szoktuk. Ilyen lehet például említés-ként a *szegedi egyetem*, melyet intézménynévként

Szegedi Egyetemnek írunk, vagy bármely kis település általános iskolája: *tolmácsi általános iskola* – *Tolmácsi Általános Iskola.*

Teljes és cégszerű formának tekintjük, amikor a név után a telephely neve vesszővel elkülönítve áll. Például: *Nemzeti Színház, Szeged.* Ha az ilyen szerkezetű nevek elé kerül, az intézménynév részeként, a helynév melléknéves alakja, akkor az is nagybetűs lesz: *Szegedi Nemzeti Színház*, vagy mint láttuk fentebb a *Közgazdaságtudományi Egyetemenél.*

Ha a helységnevének csak alkalmi jelzőként áll az intézménynév előtt, akkor azt kisbetűvel írjuk: *budapesti Kongresszusi Központ* (helyesen a teljes neve: *Budapest Kongresszusi Központ*).

Gyakran csak egy vagy több egyedítő elemet használjuk az intézménynévként, és a műfajjelölő részét elhagyjuk. Így a megrövidült alak nagybetűs marad: *A Kongresszusiban* lesz a koncert, a *Nemzetiben* nézem meg, az *Akadémiai* adta ki stb. És van, hogy a „becézett” vagy a betűszós alakot, mondjuk: a *Közgázra*, az *ELTE-re* járok.

Az intézménytípusokat jelentő szavakat kisbetűvel írjuk, amikor önállóan is a konkrét intézményre utalnak. *Pl. Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete* – *a felügyelet, Belügyminisztérium* – *a minisztérium, Európai Unió* – *az unió, Európai Bizottság* – *a bizottság* és szintén nyilvánvaló szövegkörnyezetben: *Európai Parlament* – *a parlament.*

Van néhány kivétel is: *az Opera* – Magyar Állami Operaház, *az Akadémia* – Magyar Tudományos Akadémia.

Gyakran jelentős nehézséget okoz, hogyan írjuk a különböző intézmények alárendelt egységeinek nevét.

Ennél a kérdéskörnél érteni kell, hogy egy intézmény alárendelt intézményéről van-e szó, vagy csupán azonos rendeltetésű (szintű) kisebb egységéről.

Az alárendelt intézmények nevének minden tagját nagy kezdőbetűvel írjuk. A *Semmelweis Egyetem* alintézménye a *Stratégiai és Működésfejlesztési Igazgatóság*, vagy a *Károli Gáspár Református Egyetem Állam és Jogtudományi Kara.*

Egy intézményen belüli nagyobb szervezeti egység, testület nevét akkor kell nagybetűkkel írni (tehát intézménynévszerűen), ha az egyediség érzékeltetésére van szükség: *Eötvös Loránd Tudományegyetem, Rectori Hivatal*.

Az intézmények kisebb egységeinek nevét, mely a típusra utal, kis kezdőbetűvel írjuk: *a Kosuth Nyomda humánpolitikai osztálya, a Bölcsészettudományi Kar gondnoksága* stb. Folyószövegben önállóan is kisbetűsek: Feljegyzés a *pénzügyi csoport* részére, Emlékeztető a *felügyelőbizottságnak* stb.

A nem állandó bizottságok megnevezését is kis kezdőbetűkkel kell írni: *a nagyválasztmány számvizsgáló bizottsága* stb.

Az alárendelt intézményeket jelölő, birtokos szerkezetes nevek előtt a névelőt és az alakulathoz kapcsolódó birtokos személyjelet (általában) ki kell tenni: *A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete*. Természetesen névjegyben, cégtáblán lehet ezek nélkül is szerepeltetni az intézménynevet. Például a kettőt egymás alá írva.

Az olyan intézménynévszerű nevekben, mint a pályaudvarok, fürdők, mozik, vendéglők, repülőtér, temetők stb. a tulajdonnévi és a velük egyenértékű, néha a létesítményt önmagában is jelölő, egyedítő tagokat nagybetűvel kezdve különírjuk a kisbetűs típusjelölő utótagoktól: *Keleti pályaudvar, Rudas fürdő, Rózsa eszpresszó, Ferihegyi repülőtér, Corvin mozi, Bécsi Szelet vendéglő* stb.

Bizonyos alakulatokat, többnyire reklámcélból intézménynévként, nagybetűvel is szabad írni: *Corvin Mozi, Rudas Fürdő, Bécsi Szelet Vendéglő*.

Gyakran a köznyelvben elhagyjuk az értelmező utótagot, ha a tulajdonnévi alak nyilvánvalóan kifejezi a beszélő szándékát: *a Keletiből* indul a vonatom, este *a Corvinba* megyünk, Jól belaktunk *a Kis Borostyánban*.

Az intézményszerű, rendszeresen ismétlődő országos vagy nemzetközi rendezvények nevét szintén az intézményekkel azonos módon kell írni, vagyis nagy kezdőbetűkkel: *Szegedi Szabadtéri Játékok, Budapesti Tavasz Fesztivál, Vadászati Világkiállítás*. Az alkalmankénti események kisbetűsek: *régészeti konferencia, miskolci orvoskongresszus* stb.

A külföldi vagy nemzetközi szervezetek, intézmények magyarított nevét a magyar intézménynevek helyesírásának elvei szerint írjuk: *Egyesült Nemzetek Szervezete, Európai Unió, A Francia Köztársaság Külügyminisztériuma*. A nem hivatalos megnevezések kisbetűsek: *a francia külügyminisztérium, a lengyel honvédség* stb.

„A KELET-EURÓPAI NYOMDÁK FÉLNEK AZ ÁRAINKTÓL”

Kurt Schmelzle a BVDM banki konferenciáján

„Annak érdekében, hogy a német nyomdaipar sokoldalúságát és teljesítőképességét megmutassuk”, a Nyomda és Média Szövetségi Egyesület (BVDM) február 22-én ötödik alkalommal hívta meg a nagyobb hitelintézetek szakmai elemzőit egy „banki konferenciára” Wiesbadenbe. Itt áttekintést adtak az ágazat fejlődéséről, és bemutatták a „sikeres tagvállalatokat”.

Ez alkalommal ennek a különleges szakmának az ellentétei tartottak előadást: Kurt Schmelzle, tekercses ofszet vállalkozó Waiblingenből, aki több telephelyet tart fenn Németországban és Ausztriában, és 50 000 tonna papír éves nyomatási volumennel a nagy példányszámú piacot képviseli. Matthias Keim társtulajdonosa a hasonló nevű Ph.Hch. Keim GmbH nyomdai előkészítő vállalatnak, az elemzőknek ezzel ellentétben azt mutatta be, hogy nyomdai vállalkozóként nyomtatás nélkül is sikeresek lehetnek. Keim teljes egészében a nagy értékű csomagolóanyagok digitális előkészítésére koncentrált.

A BVDM elnöke, Rolf Schwarz úgy vélte, hogy a vállalatok nagyrészt teljesítették házi feladatukat, és ezért ismét „bizakodóbban nézhetnek a jövőbe”.

Dr. Guido Leidig (BVDM) a mérlegadatok alapján megállapította, elsősorban a nagyobb nyomdák tettek többféle erőfeszítést, hogy mérlegszerkezetüket optimalizálják. A cash-flow és a saját tőke arány is érezhetően javult az elmúlt években.

Kurt Schmelzle az elemzőknek a külföldi konkurencia jelentőségére vonatkozó kérdésére elmondta: „A kelet-európai nyomdák félnek az árainktól.” Ennek hátterében az áll, hogy a nyomdák Kelet-Európában – egészen másként, mint Nyugaton – erős piaci pozícióval rendelkeznek, ezért magasabb árakat tudnak elérni, mint ahogy ez mifelénk lehetséges. Schmelzle: „Ajánlatunk a magyar Media Markt prospektusra alacsonyabb volt, mint a helyi versenytársunké. A megrendelés mégis Magyarországon maradt. Nyugat-Európából alig érzünk konkurenciát.” Biztos abban, hogy a tekercses üzemek száma tovább fog csökkenni. Hosszú távon akár meg is feleződhet.